Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto, 1.10.2025 klo 10.30

LAUSUNTO: Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026
TEEMA: Luku 30.64 Metsähallitus
Luontopalvelujohtaja Henrik Jansson, Metsähallitus

Yleistä
Metsähallitus kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunnon koskien Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026. *Tässä lausunnossa keskitytään Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien (Luontopalvelut ja Eräpalvelut) momenttiin 30.64.50.*

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien (JHT) hoitoa ohjaavat ja valvovat maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö kumpikin omalla toimialallaan. Maa- ja metsätalousministeriön toimialan tehtäviin kuuluu Metsähallituksen hallinnassa olevien virkistyskäyttökohteiden ja valtion retkeilyalueiden hoito ja palveluiden tuottaminen, metsästys, kalastus, riista- ja kalataloudellisten hankkeiden toteuttaminen, erävalvonta sekä Pohjois-Suomen siemenhuollosta vastaaminen. Edellä mainittujen tehtävien hoito katetaan osin valtion budjettirahoituksella, metsästyksen ja kalastuksen lupatuloilla sekä hankerahoituksella. Lupatulot ovat riippuvaisia riista- ja kalakantojen tilasta ja niihin sisältyy riskiä.

Momentille 30.64.50 on esitetty 7,007 milj.€ rahoitusta vuodelle 2026. Talousarvioesitys sisältää Pohjois-Suomen laajojen siemenkeräysten toteuttamiseen korvamerkityn valtuutuksen 0,9 milj.€ ja julkisten hallintotehtävien perustehtävien rahoituksen 6,107 milj.€. Esityksessä ei ole huomioitu Metsähallituksen JTS 2026–2029 ehdotuksia kehyksen pysyväksi ja kertaluonteiseksi tasokorotukseksi.

Luontopalvelut on uudistanut toimintaansa rohkeasti ja tasapainottanut taloutta
Sopeuttamistoimet ovat lisänneet kykyä reagoida rahoituksen muutoksiin ilman uusia muutosneuvotteluja, ja samalla on vahvistettu kehittämiskykyä. Kustannusrakennetta tasapainotetaan edelleen vastaamaan käytettävissä olevaa rahoitusta, jotta jatkuva kehittäminen ja välttämättömät investoinnit voidaan turvata. Digitaalisuus, asiakasarvo ja fiksumpi toimintatapa ovat uudistuksen ytimessä. Luontopalvelut panostaa erityisesti maastopalveluihin, ennallistamiseen ja luonnonhoitoon, datan ajantasaisuuteen, digitaalisiin työtapoihin ja yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen. Samalla kiinteistöomaisuudesta ja rakennuskannasta etsitään suurimmat säästöt, ja kulttuuriperintökohteiden hoito keskitetään aivan kriittisimpiin kohteisiin. Koska suurin osa momentin rahoituksesta kohdistuu maastopalveluverkostoon, joudumme tekemään siihen liittyviä valintoja. Samalla luodaan maastopalveluille uusi mittakaava ja kehitetään retkeilyn konsepteja. Luontopalvelut haluaa olla suunnannäyttäjä omalla alalla, joka tuottaa tietoa ja ratkaisuja päätöksenteon tueksi – realistisesti mutta uskottavasti, varmistaen paikkamme kansallisena toimijana myös tulevaisuudessa.

Eräpalvelut resursoi tehtäviään sekä budjettivaroin että omalla tulorahoituksella

Metsähallituksen Eräpalvelut vastaa valtion alueilla kalastuksen, metsästyksen, sekä erävalvonnan lisäksi riista- ja kalataloudellisista hankkeista. Näistä erävalvonta on merkittävin valtion budjettivaroin rahoitettava, lakisääteinen tehtävä, joka kattaa kalastuksen ja metsästyksen lisäksi myös virkistys- ja suojelualueiden valvonnan. Huolimatta erävalvonnan omista tehostamistoimista ja tiivistyneestä yhteistyöstä muiden viranomaisten kanssa, budjettivarojen vähennykset ovat pienentäneet erävalvonnan toimintakykyä ja

Metsähallitus
PL 80 (Opastinsilta 12 C)
FI-00521 Helsinki, Suomi Finland
kirjaamo@metsa.fi

Tel. 0206 39 4000
www.metsa.fi
Y-tunnus / Business ID: 0116726-7

näkyvyyttä. MH:n Eräpalvelut jakaa Itä-Suomen poliisilaitoksen tuoreessa selvityksessä esille tuodun huolen erävalvonnan kansallisen tason resurssien riittävyydestä suhteessa valvonnan kasvaviin vaatimuksiin. Muiden päätehtävien resursointi perustuu pääosin metsästyksen ja kalastuksen lupa- ja vuokratuloihin. Nämä ovat osoittautuneet riittämättömiksi erityisesti kalatalouden lakisääteisten tehtävien osalta. Kasvava tarve kala- ja riistalajien elinympäristöjen kunnostukseen ja ennallistamiseen edellyttäisi lupatulojen lisäksi myös budjettivarojen käytön mahdollisuutta.

Kalatalouden lakisääteisten tehtävien hoito
Kalastuslain (379/2015) kokonaisuudistuksen yhteydessä Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville siirtyi lisää kalataloutta koskevia tehtäviä. Tehtäviin liittyviä kustannuksia on pyritty kattamaan maksullisen toiminnan tuotoilla, mutta tämä ei toteutunut, koska tuotot eivät ole merkittävästi kasvaneet. JTS 2026–2029 esityksessä Metsähallitus on ehdottanut 400 000 euron pysyvää vuosittaista tasokorotusta lakisääteisten kalatalouden viranomaistehtävien kokonaisuuden hoitamiseen. Esitetyllä rahoituksella turvataan kalastusmatkailun sekä kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä kestävästi valtion vesillä.

Erävalvonnan vaikuttavuuden lisääminen
Valtion alueiden luonnon virkistyskäyttö on kasvanut viime vuosina voimakkaasti. Tämä on lisännyt kysyntää erävalvonnalle, jonka tehtävänä on varmistaa kaikkien valtion maiden ja vesien käytön laillisuus ja luvallisuus, sekä ennalta ehkäistä luonnonvararikollisuutta. JTS 2026–2029 esityksessä Metsähallitus on ehdottanut 450 000 euron pysyvää, vuosittaista tasokorotusta erävalvonnan tehtävien hoitamiseen. Esitetyllä rahoituksella varmistetaan erävalvonnan kasvaneiden tarpeiden ja kysynnän mukainen palvelu ja ennalta ehkäistään luonnonvararikoksia sekä omalta osaltaan mahdollistetaan luonnon kestävä virkistyskäyttö.

Helmi-elinympäristöohjelman tukeminen; kala- ja riistaelinympäristöjen kunnostus ja lajien hoito
Eräpalvelujen rooli on ollut merkittävä suojelualueiden ulkopuolella tehtävissä monivaikutteisissa ennallistamis- ja kunnostamistoimenpiteissä. Töitä on tehty riistaelinympäristöissä, valuma-alueilla ja virtavesiluonnossa sekä valtakunnallisessa pienpetojen pyyntihankkeessa Helmi-ohjelman tavoitteita tukien. Metsähallitus on JTS 2026–2029 esityksessä ehdottanut 1 630 000 euron nostoa vuodelle 2026 kala- ja riistaelinympäristöjen kunnostukseen ja lajien hoitoon.

JHT:n digikokonaisuuden kehittäminen
Luontopalveluissa ja Eräpalveluissa on panostettu merkittävästi digitaalisiin palveluihin ja teknologian hyödyntämiseen fyysisen toimintaympäristön rinnalla. Asiakkaiden digitaaliset palvelut on uudistettu, jotta ne vastaavat paremmin heidän nykyisiä tarpeitaan. Nopeat muutokset toimintaympäristössä lisäävät yhteiskunnassa painetta reaaliaikaiselle päätöksenteolle, datalähteiden yhdistämiselle, toiminnan ohjaamiselle tiedolla johtamisen lähtökohdista sekä laadukkaalle avoimelle tiedolle. Metsähallitus on ehdottanut JTS 2026–2029 esityksessä 600 000 euron nostoa vuodelle 2026 digikokonaisuuden kehittämiseen. Haettavalla rahoituksella jatkokehitetään Eräpalvelujen ja Luontopalvelujen yhteistä digitaalista myyntikanavaa (eräluvat.fi) käyttöönoton jälkeisten kehitystarpeiden ja asiakaspalautteiden perusteella. Lisäksi kehitetään hirvilupahakua yhteistyössä Riistakeskuksen kanssa. Muilta osin JTS-rahoitus ei kohdistu yksittäiseen toimenpiteeseen vaan täydentävänä rahoituksena mahdollistaa digikokonaisuuden osa-alueiden 1-2 kehittämisen ja toteuttamisen kaikkine eri toimenpiteineen.

Metsähallitus
PL 80 (Opastinsilta 12 C)
FI-00521 Helsinki, Suomi Finland
kirjaamo@metsa.fi

Tel. 0206 39 4000
www.metsa.fi
Y-tunnus / Business ID: 0116726-7